

Norske leger mot atomvåpen

1982-2007

ICAN-underskrifter levert til UD
Er thoriumkraftverk svaret for fremtiden?
Lite nytt fra FNs førstekomité

en tryggere verden uten atomvåpen

Rakettskjoldet – beskyttelse eller ytterligere opprustning?

Tordis Sørensen Høifødt

Leder NLA

hoifodt-legermotatomvåpen.no

Tidlig på 1980-tallet hadde den amerikanske Presidenten Ronald Reagan en drøm om et høyteknologisk forsvarssystem mot atomraketter fra Sovjetunionen. Et sinnrikt system av lasere og missiler skulle skape et ugjennomtrengelig ”skjold” over USA, hvor innkommende raketter ble ødelagt.

”The Space Defence Initiative” fikk raskt tilnavnet ”Star Wars”, og viste seg snart for dyrt og for vanskelig. Programmet ble avsluttet. Likevel har det blitt hevdet at planene om dette tenkte systemet i verdensrommet var en viktig grunn til at den kalde krigen tok slutt, fordi raketter og avskrekking ville miste sin relevans. Samtidig ble risikoen med dette systemet, knyttet til økt opprustning og økt fare for førstebruk av atomvåpen, lite tematisert. Har man et skjold, kan det være enklere

”Har man et skjold, kan det være enklere å bruke sverdet. Rakettskjoldet kan lett forrykke hårfine strategiske balanser.”

å bruke sverdet. Rakettskjoldet kan lett forrykke hårfine strategiske balanser.

Etter den kalde krigen lot USA sine planer om rakettskjold bero. I forbindelse med Golfkrigen i 1991 ble planene tatt fram igjen, i mindre skala for å beskytte soldater i felt. Dette dannet delvis grunnlag for diskusjoner i NATO utover 90-tallet om beskyttelse mot masseødeleggelsesvåpen. Fra 2001, da Bushadministrasjonen tok over, ble imidlertid rakettskjoldet ”missile defence” ikke bare en framtidsvisjon, men planer for et konkret, nasjonalt forsvarssystem.

Hva er hensikten med rakettskjoldet?

De offisielle mål med rakettskjoldet er å forsvare mot langdistanse-raketter fra ”ikke-ansvarlige” regimer, hvor tradisjonell avskrekking kanskje ikke er tilstrekkelig. Rakettskjoldet gir dessuten amerikanerne større grad og handlekraft, uten risiko for å bli rammet på ”hjemmebane”. For USA er det ønskelig at NATO er mest mulig involvert i utviklingen av systemet, ikke minst politisk.

Intuitivt virker jo hensikten med et slikt rakettskjold logisk i en situasjon der mange opplever et økende trusselbilde. Selv om trusselbildet er uklart og teknologien fremdeles er uferdig – og, ikke minst, konsekvensene for internasjonalt nedrustnings- og ikkespredningsarbeid potensielt svært store, går NATO nå inn for et integrert system. Alliansesolidariteten er svært viktig.

Er et rakettskjold gjennomførbart teknisk sett og hva koster det?

Rakettskjoldet skal finne og ødelegge raketter som er enten i oppskytings-, midt- eller nedskytingsfase – på bakken, til vanns eller i lufta. Hittil er 16 stasjoner etablert i USA, i 2011 er det planlagt 54 slike stasjoner, hvorav 10 i Europa. Systemene er ikke ferdig designet, testet eller utprøvd. Meningen er at det skal utvikles underveis, og muligens også med offensive militære installasjoner i verdensrommet. Mange har sagt at det er urealistisk å få dette til å fungere, en del tester har vært mislykket, men programmet har også hatt vellykkete tester, da under kjente forhold og begrenset trussel. I det virkelige liv må systemet fungere så tett opp til 100 % som overhodet mulig, hele tiden. Slipper én eller flere missiler gjennom, vil konsekvensene bli katastrofale. USA har de siste 20 årene brukt 100 milliarder USD på utvikling av dette systemet. I 2007 planlegger Pentagon å bruke 10,8 milliarder USD til prosjektet, dette er 20 % mer enn i 2006.

I 2007 har rakettskjoldet vært et fokusert tema fra USA sin side i NATO. Vi har i forlengelsen av dette sett hvordan

Russland har markert en mer offensiv militær holdning i Europa.

Hva er problemet med rakettskjoldet?

Et system som kanskje hadde en intensjon om beskyttelse, viser seg å få en politisk konsekvens med økt fokus på opprustning og fornying av atomvåpenarsenalene.

Morten Bremer Mærli (NUPI-forsker og NLA-rådsmedlem) skriver i Dagbladet 21.juni i år: ”Det integrerte rakettskjoldet er rett og slett uforenlig med Handlingsplanen for ikkespredningsavtalen og nedrustning. Strategiske rakettforsvarssystemer kan være den endelige spikeren i kisten til en haltende Ikkespredningsavtale, selvehjørnesteinen i det internasjonale arbeidet for å hindre nye atomvåpenstater og for å holde uran og plutonium unna terrorister”.

”Regjeringen vil at Norge skal arbeide for å skrinlegge dagens planer om rakettforsvar” het det i Soria Moria-erklæringen. Jens Stoltenberg har offentlig kritisert planene og påpekt de farene som er knyttet til opprustning. Så langt har forsvarsministeren hans i NATO-sammenheng konsekvent sagt ja, til et rakettforsvar hun også egentlig er i mot.

Den norske regjeringen har åpenbart en jobb å gjøre framover – og NLA skal bidra!

Les mer :

<http://www.dagbladet.no/kultur/2007/06/21/504103.html>

http://www.atlanterhavskomiteen.no/Publikasjoner/Sikkerhetspolitisk_bibliotek/Arkiv/spb-arkiv.html - 4-2007: Defence as the Best Offence? Missile Defences and Nuclear Non-proliferation, Lars Van Dassen and Morten Bremer Mærli

<http://www.aftenposten.no/meninger/kronikker/article587157.ece>

Innhold

<i>Liv og røre hos Jonas Gahr Støre</i>	<i>side 4</i>
<i>Kjernevåpen – den siste pandemi</i>	<i>side 6</i>
<i>Overriding Trident Tour</i>	<i>side 7</i>
<i>Lite nytt fra FNs førstekomite</i>	<i>side 8</i>
<i>Økende støtte i USA og Israel</i>	<i>side 9</i>
<i>Brevveksling med UD</i>	<i>side 10</i>
<i>Verdenskonferanse i Hiroshima</i>	<i>side 12</i>
<i>Er thoriumkraftverk svaret?</i>	<i>side 14</i>
<i>Stortingsmelding om nedrustning</i>	<i>side 17</i>
<i>Rådsmøte i Oslo</i>	<i>side 20</i>
<i>Referat fra årsmøtet 2007</i>	<i>side 22</i>

Medlemsbladet for Norske leger mot atomvåpen
ISSN 0808 2111

Redaksjonen

Trygve Berge og Torbjørn Hugo
Bogstadveien 24, 0355 OSLO
Tlf: 97151951,
e-post: berge-legermotatomvapen.no

NLAs sekretariat

Leder: Tordis Sørensen Høifødt
Avd. for Psykiatrisk forskning og
fagutvikling, UNN, 9291 Tromsø
Tlf 77627535, fax 77627530
Priv. Kveldstuav. 7, 9013 Tromsø
Tlf. 77699873 (p), 95934119 (mobil)
e-post: hoifodt-legermotatomvapen.no

Nestleder: John Gunnar Mæland
e-post: john.meland-isf.uib.no

IPPNW Central Office
727 Massachusetts Avenue
MA 02139-3323, USA
Tlf. 617-868-5050, fax 617-8682560
E-post: ipnwbos-ipnw.org
Ex.dir. Michael Christ: mchrist-ipnw.org

Hjemmesider

www.legermotatomvapen.no, www.ipnw.org

Medlemskontingent, priser:

Leger:	300,-
Studenter:	100,-
Postgirokonto:	30601767089

Er du ikke medlem? Ta kontakt med
medlemsansvarlig Per Wium:
wium-legermotatomvapen.no.

Layout: Guru Reklame - www.gurureklame.org
Trykk: Allkopi, Bergen, i 1300 eksemplarer.

*Forsidebilde: Overlevering av ICAN-underskrifter.
Foto: Håkon Kjærsmo.*

En million underskrifter?

Vi skriver desember, og verden rundt oss formerlig bobler. Fredsprisen ble tildelt Gore og IPCC, samme dag som forhandlingsfristen for Kosovos framtid gikk ut, og tre dager etter, den 13. desember, samlet Europas ledere seg på nytt i Lisboa for å signere den nye reformtraktaten. Samtidig begynner de første direkte forhandlingene mellom Israel og Palestina på 7 år, i det flakkende lyset av Qassam-raketter fra Gaza. Chavez har nettopp tapt sin første folkeavstemning, mens hans motpart i Russland har vunnet en brakseier og utnevnt en lydige etterfølger. Og mens forhandlingene på Bali går mot slutten, sveiper vi blikket bakover på en innholdsrik høst.

ICAN-kampanjen i Norge nådde finalen 1. november, da om lag 20.000 underskrifter ble overlevert utenriksministeren utenfor UD (se side 4 og 5). En strålende innsats fra grasrota, som regjeringen vil bite seg merke i. Men i skyggen bak ligger en ny skuffende norsk opptreden i FNs førstekomite, der Norge, sammen med de fleste andre NATO-landene, nok en gang valgte å stemme imot Malaysia-resolusjonen som ber verdens stater oppfylle sine forpliktelser til nedrustning nedfelt i artikkel 6 i NPT, og understreket av ICJ i sin uttalelse fra 1996.

Dette scenariet er jo kjent for de fleste som har vært opptatt av atomvåpen en stund. Store ting skjer i verden rundt oss. Iherdig innsats gjøres mot atomvåpen, men framdriften er minimal. Men dette gjør jo ikke at vi gir opp å kjempe mot atomvåpen. Utfordringen vår er å gjøre om frustrasjon til kreativitet. Hvis ikke det gikk denne gangen, hvordan kan vi gå fram for at det kanskje vil virke bedre neste gang? Redaksjonen tar stafettpinnen og gjør et forsøk: Vi plukker ett element fra hvert av de to første avsnittene over, og ser hva vi får. (Trygve roter rundt i hatten etter lapper). Resultatet? 'Møtet i Lisboa' og 'underskriftskampanje'. Og så til utfordringen. Hva kan vi skape av dette?

Reformtraktaten som skal forenkle og utvikle det europeiske samarbeidet ble signert av medlemslandenes statsledere i Lisboa den 13. desember, og Lisboa-traktaten er nok navnet vi etter hvert vil bli godt kjent med. Et interessant aspekt ved de endringene som innføres er det som angår folkets mulighet til direkte påvirkning. Dette innebærer at 1 million av innbyggere, fra et betydelig antall av EUs medlemsland, ved hjelp av sine underskrifter kan forplikte kommisjonen til å legge et lovforslag fram for Europaparlamentet. La oss nå si at dette forslaget omhandler et europeisk forbud mot atomvåpen, og opprettelsen av en atomvåpenfri sone i Europa. Å skaffe 1 million underskrifter til dette, bør være helt overkommelig, men at et forslag blir presentert for parlamentet betyr jo naturligvis ikke at det blir godkjent. I parlamentet vil det nok sannsynligvis få bred støtte, men når forslaget sendes til Rådet, så er det svært sannsynlig at det blir møtt med minst to klare veto-stemmer. At det blir nedstemt i Rådet er imidlertid ikke noe stort nederlag. Prosessen i seg selv vil være en seier, da det vil sette atomvåpen på agendaen i Europa. Kanskje litt søkt? men i det minste litt kreativt.

Redaksjonen ønsker dere alle en gledelig jul og et godt nytt år!

20 000 underskrifter overlevert UD den 1. november 2007

Liv og røre hos Jonas Gahr Støre

En mellomstasjon i kampanjen for en konvensjon mot atomvåpen ble markert 1. november 2007 da 20 000 underskrifter ble overrakt til utenriksminister Jonas Gahr Støre ved en kort seremoni utenfor inngangen til Utenriksdepartementet.

Kirsten Osen
NLA rådsmedlem
osen-legermotatomvapen.no

Folk hadde signert en oppfordring til regjeringen om å arbeide for å få til forhandlinger om en internasjonal konvensjon som forbyr atomvåpen. Christian Prebensen fra MedFred og Anne Brinch Skaara fra NTA overleverte listene sammen med korte appeller (gjengitt i dette nummeret).

Kampanjen ble startet for et år siden som et samarbeidsprosjekt mellom Nei til atomvåpen, Den norske Pugwash-komiteen og NLA. 110 kjente personer

stilte seg bak kampanjen. Ca. 15 000 underskrifter er samlet inn av NTA og ca. 5000 av MedFred i Tromsø, Trondheim, Bergen og Oslo, tildels i forbindelse med Target X aksjoner. Innsamlingen på nettet har gitt mindre respons.

Hovedinntrykket fra innsamlingen er at folk flest er glade over å kunne støtte kampanjen med sitt navn. Dette passer med meningsmålingene utført for NLA av 4 fakta as i 1998 og 2003 som viser at ca. 90 % av det norske folk ønsker at regjeringen skal arbeide aktivt for et forbud mot atomvåpen.

Overrekkelsen skjedde dagen etter at Norge hadde stemt nei i FN til den såkalte Malaysia-resolusjonen som krever en

konvensjon mot atomvåpen, og vi fikk dermed anledning til umiddelbart å uttrykke vår dype skuffelse. (Teksten til de operative paragrafene i resolusjonen er gjengitt her i egen boks.) Det er grunn til å merke seg at fagbevegelsen i flere brev, bl.a. fra LOs formann Roar Flåthen, hadde oppfordret regjeringen til å stemme ja, og at et par fagforbund også deltok med bannere ved overrekkelsen.

Støre forsikret om at regjeringen står fast ved Soria Moria erklæringens mål om en atomvåpenfri verden. Men etter hans mening vil multilaterale forhandlinger om en konvensjon virke mot sin hensikt ved å svekke Ikkespredningsavtalen som er grunnleggende for vår kollektive sikkerhet.

First Committee 2007, Malaysia-resolusjonen

General and complete disarmament: follow-up to the advisory opinion of the International Court of Justice on the Legality of the Threat or Use of Nuclear Weapons

1. Underlines once again the unanimous conclusion of the International Court of Justice that there exists an obligation to pursue in good faith and bring to a conclusion negotiations leading to nuclear disarmament in all its aspects under strict and effective international control;

2. Calls once again upon all States immediately to fulfil that obligation by commencing multilateral negotiations leading to an early conclusion of a nuclear weapons convention prohibiting the development, production, testing, deployment, stockpiling, transfer, threat or use of nuclear weapons and providing for their elimination;

Argumentasjonen er ikke lett å forstå fordi Malaysia-resolusjonen bygger på Haag-domstolens betenkning 1996 som igjen bygger på artikkel VI i Ikkespredningsavtalen om plikten til full atomnedrustning. Stemmetallet tyder på at det egentlige problemet ligger i Norges forpliktelser overfor NATOs atomstrategi, men at dette er noe man ikke kan snakke høyt om. I år som i alle tidligere år, var det nemlig NATO-blokken som stemte nei til en konvensjon mot nesten hele resten av verden. De fikk bare følge av Israel og Russland, mens NATO landene Canada, Romania og Estland avsto (hvilket regnes som et lite hakk mer positivt enn å stemme nei).

Appell av medisinstudent Christian Prebensen, MedFred Oslo

På vegne av medisinstudenter i Oslo, Bergen, Trondheim og Tromsø, som er med i Norske Leger mot Atomvåpens studentgruppe, MedFred, har jeg gleden av å overrekke deg

4879 underskrifter vi har samlet inn på en oppfordring til regjeringen om å arbeide for å få til forhandlinger om en internasjonal konvensjon som forbyr atomvåpen. Vi har merket oss at det finnes konvensjoner mot landminer og kjemiske og biologiske våpen, og at du arbeider for en konvensjon som forbyr klasebomber. Det er noe som

ikke stemmer når det ikke også finnes en konvensjon som forbyr atomvåpen, det verste av alle våpen.

Vi har samlet inn underskrifter ved såkalte Target X aksjoner, der vi rykker ut i bysentrum iført legefakker, gjerne på en lørdag formiddag, og legger ut en stor, rød X midt i handlegaten. Da lurer

Kjære utenriksministeren vår

Anne Brinch Skaaras appell 1. November 2007 ved overrekkelsen av underskrifter samlet inn av NTA.

Kjære utenriksministeren vår,
Jeg legger trykk på *vår*, fordi du er Norges utenriksminister, og da skal du vel i demokratiets navn følge den norske befolkningens ønsker. Her har vi vel 15.000 underskrifter fra folk som ønsker at regjeringen skal arbeide aktivt for å få en konvensjon mot atomvåpen, og vi vet at vi har nesten hele Norges befolkning med oss i dette ønsket. Meningsmålinger viser at rundt 90 prosent av det norske folk ønsker et forbud mot atomvåpen.

Det er gledelig at dagens regjering sier følgende om NATO og atomvåpen i Soria Moria erklæringen: "Regjeringen vil arbeide for at Natolandene skal gå foran når det gjelder bekjempelse av masseødeleggelsesvåpen. Spredning av atomvåpen er en alvorlig trussel mot internasjonal fred og sikkerhet. Nato må kontinuerlig vurdere sin atomstrategi for å redusere atomvåpenenes rolle. Vårt mål er fullstendig avskaffelse av atomvåpen."

Desto større er skuffelsen når regjeringen nå i år, som tidligere år, har stemt imot en FN-resolusjon som oppfordrer til å starte multilaterale forhandlinger om en atomvåpenkonvensjon. 121 land, inkludert Irak, Iran og flere atomvåpenstater stemte for resolusjonen. Finland avstod og Sverige stemte for, til ettertanke for deg Støre, som ønsker et sterkere sikkerhetspolitisk samarbeid i Norden. Russland, Israel og Nato-landene stemte mot, med unntak av Canada, Romania og Estland som avsto. Selv å avstå fra å stemme, var altså for kontroversielt for en regjering hvis mål er fullstendig avskaffelse av atomvåpen. Hvor ligger trover-

folk som oftest på hva vi driver med, og vi forklarer dem hva som vil skje dersom akkurat deres by skulle rammes av et atomangrep. Samtidig opplyser vi om at det finnes 27000 atomstridshoder i verden i dag, og at flere tusen av dem står i høy beredskap og kan fyres av i løpet av få minutter.

digheten i en slik dobbeltmoral?

Det ryktes at det er av hensyn til ikke-spredningsavtalen NPT, at Norge stemte mot. Men hvor er logikken i dette? Det ble enstemmig fastslått i Haagdomstolen i 1996 at alle NPT-stater har plikt til å jobbe for ikkespredning og atomnedrustning. Flere NATO-stater har signalisert at de vil fornye sine atomvåpen. Dette strider mot folkeretten og er en meget skremmende utvikling. Ved å stemme imot Malaysia-resolusjonen er Norge med å undergrave hele NPT-avtalen og bidra til et nytt atomvåpenkappløp.

Du har selv oppfordret til folkelig engasjement mot atomvåpen, og her har du oss. Men med Norges nei igjen, er den norske regjeringen selv med å slå bena

under det folkelige engasjementet. Dere mister all troverdighet og folkets avmaktsfølelse overfor dagens store trusler vil øke. Vi ber deg og din regjering på det sterkeste om å være lojal overfor det norske folk og arbeide for å få til en konvensjon som forbyr atomvåpen.

Mener utenriksministeren at Sverige undergraver NPT-avtalen med sin stemmegiving i FN ?

(Kommentar v/K.Osen: Støre svarte ikke direkte på det siste spørsmålet, men han kommenterte ellers de to appellene og inviterte oss til å komme tilbake til ham eller hans medarbeidere for samtaler. Hovedargumentet for å stemme nei til en konvensjon er angivelig at den ville svekke Ikkespredningsavtalen (se Ny Tid 2.11.07 s.7 Mot å forby atomvåpen, Dag Herbjørnsrud).

Christian Prebensen appellerer til Støre om å støtte modellkonvensjonen.
Foto: Håkon Kjærsmo.

Når vi gjør et poeng av rollen som fremtidige leger, er det fordi vi føler at vårt mest effektive bidrag til dette arbeidet, er et medisinsk faglig perspektiv. Vi er vant til at mennesker som rammes av katastrofer blir ivaretatt av helsetjenester på best mulig måte. Ved detonasjon av en atombombe, vil helsevesenet ha lite å stille opp med

for massedøden og de hundre tusener alvorlig brannskadde, knusningsskadde og stråleskadde. De menneskelige kostnadene vil være ufattelig høye, og vi oppfatter arbeid mot atomvåpen som forebyggende helsearbeid i et globalt perspektiv.

IPPNW-konferanse i London

Kjernevåpen – den siste pandemi

3. – 4. oktober i år avholdt IPPNW konferansen *Nuclear Weapons: "The Final Pandemic - Preventing Proliferation and Achieving Abolition"*, i samarbeid med *Royal Society of Medicine*. Omtrent 100 IPPNW-ere deltok, hvorav 11 var fra Norge.

Julian Hamfjord

Medfred Oslo

julian.hamfjord-studmed.uio.no

Denne konferansen hadde en bred faglig sammensetning. Foredrag, presentasjoner og arbeidsgrupper omhandlet alt fra klimaeffekter ved en regional atomkrig, til seneffekter av radioaktiv lavdosestråling og helseeffekter for de innfødte i Jadugoda i India som arbeider i urangruver.

Jeg ønsker å trekke frem førstnevnte problemstilling rundt kjernevåpen – en problemstilling som kanskje ikke er fullt ut kjent blant folk flest. Dr. Alan Robock og Dr. Owen B. Toon holdt begge foredrag om klimaeffekter ved regional atomkrig, og budskapet var klart. Nyere modellberegninger viser at selv en regional atomkrig, en krig hvor mindre enn 0,03 % av det totale kjernevåpenarsenalet i verden blir benyttet, vil føre til svært alvorlige klimaforandringer. Global nedkjøling og redusert nedbør er to sannsynlige utfall, som igjen vil føre til global matmangel og sultkatastrofer som vil ramme i milliontall. Dette budskapet er nok viktig å formidle tydeligere

som en del av det pågående arbeidet for nedrustning, spesielt i disse dager hvor klimaforandringer står høyt på dagsordenen både hos folk flest og hos politikere.

Selv om bredden var stor, hadde hele konferansen et unisont budskap; atomvåpen utgjør den største faren menneskeheten står overfor i dag.

På torsdag ettermiddag gikk studentrepresentantene sammen om å gjennomføre target X ved Trafalgar Square. Det gjør stort inntrykk å se Europas kanskje mest populære turistattraksjon bli merket som et potensielt mål for et kjernevåpennedslag. Effektivt var det også. Mange stoppet for å snakke med oss, både lokale og turister. Målet med dette target X var å demonstrere mot den planlagte fornyingen av Storbritannias Trident-missilprogram som er estimert til å koste mellom 25 og 75 milliarder britiske pund. Dette er penger som heller bør brukes til helse- og velferdstiltak. Samtidig bryter dette med målsettingen til ikke-spredningsavtalen som klart legger føringer for nedrustning av det nåværende atomprogrammet.

Studentene fra Norge var, med ett unntak, innlosjert på samme hostel nær Picadilly Circus i London. Det passet veldig godt å bo så sentrumsnært, med gangavstand både til Wimpole Street hvor konferansen ble holdt og til Trafalgar Square hvor target X ble arrangert. I tillegg var dette en gylden mulighet for både de norske studentene å bli bedre kjent med hverandre og med de andre studentrepresentantene. På tross av et rimelig tett konferanseprogram var det sosiale arrangementer både onsdag og torsdag kveld med god mat, godt selskap og mange spennende samtaler.

Som en avslutning på hele konferansen ble det torsdag kveld arrangert en seremoni med levende lys på Trafalgar Square ved target X. Her samlet studenter og seniorer seg sammen for å dele erfaringer fra konferansen, den foregående sykkelturen og ikke minst for å slå ring rundt de farefulle signalene target X gir. Det skulle vise seg at denne markeringen ble ganske spesiell. Flere forbipasserende stoppet spontant opp, spurte hva dette gjaldt og ønsket å være med og holde et lys for nedrustning og fred. Det hele ble avrundet som en intim og fredfull markering, med håp om utryddelse av den siste pandemi.

I forkant av IPPNW-konferanse i London

Overriding Trident Tour

Den 14. mars 2007 vedtok Parlamentet i Storbritannia å fornye det britiske atomvåpenarsenalet. Dette arsenalet består av ubåtmissiler, kalt Trident missiler, og omfatter kanskje så mye som 200 atomvåpen.

Olaf Strømme
Medfred Trondheim
olafs-stud.ntnu.no

Dette vedtaket var bakgrunnen for at over 30 leger og medisinstudenter fra 15 forskjellige land la ut på en noe original sykkeltur siste helg i oktober 2007. Turen gikk fra den sørøstlige kyst av England, nærmere bestemt fra havnebyen Dover, og til London. Turen ble døpt Overriding Trident Tour, med den hensikt å protestere mot Trident spesielt, og atomvåpen generelt.

Turen ble en flott, men tidvis våt affære. Med bysykler syklet vi oss gjennom et til tider idyllisk engelsk landskap. Det var ikke alltid like lett å finne veien og på grunn av en del forsinkelser, måtte vi "jukse" litt og ta toget en del av strekningen. Siste del av turen, på veien inn mot London, føltet noe utrygg da veiene nok ikke var beregnet for sykkeltrafikk og de britiske bilister ikke viste imponerende hensyn. Fremme i London ble vi møtt av noen journalister og flere organisasjoner, blant annet det britiske Nei til Atomvåpen.

Både underveis, og i London, hadde vi

Tyske Alex Rosen var en av initiativtakerne til Overriding Trident Tour. Her i snakk med lokalbefolkningen om Trident. Alle foto: IPPNW Europe-studenter.

en vervekampanje gående. Denne bestod i å verve folk til å sende sin protestsignatur mot beslutningen om fornyelse av de britiske atomvåpnene til sin lokale MP (Member of Parliament). Vi fikk en del blandet respons på dette, men min følelse var nok at flertallet var for oss og mot Trident. Som et forbedringspotensiale, kunne vi ha benyttet muligheten

til å flagge saken vår underveis på t-skjorter, jakker osv. Vi kunne gjort vår slagord slik som "Say no to Trident" og "Treatment not Trident" synlige for et betydelig antall bilister underveis. Uansett var det både en sosialt og politisk tilfredsstillende sykkeltur jeg fikk være med på.

Lite nytt fra FNs førstekomite

Norge stemte mot sine nærmeste allierte USA og Storbritannia da de stemte for Sverige og New Zealands helt ny resolusjon om å ta atomvåpnene ut av høy beredskap. Bortsett fra dette lille lyspunktet var alt som før i årets førstekomite i FN. Nok en gang viste Norge sammen med sine NATO-allierte at de på mange måter er de største hindrene for framdrift i nedrustningsarbeidet.

Kirsten Osen

Rådsmedlem NLA

osen-legermotatomvapen.no

FNs førstekomite 2007

Komiteen for nedrustning og internasjonal sikkerhet, den såkalte førstekomiteen, er en av FNs 6 komiteer som forbereder saker for generalforsamlingen. Komiteen sitter sammen i oktober mens generalforsamlingen møtes i desember. Diskusjonene følges av avstemninger over resolusjoner som ofte går igjen fra år til år. Avstemningene gjentas i generalforsamlingen, men det er vanligvis ingen endringer bortsett fra at antallet stater er mer komplett. Førstekomiteen tar opp temaer som stort sett går ut på å hindre oss i å ødelegge oss selv og livsgrunnlaget på jorda.

Atomvåpen er det tema som har gjort mest krav på oppmerksomhet i alle år. Nei til atomvåpen, Den norske Pugwash-komite og Norske leger mot atomvåpen har gjennom en årrekke samarbeidet om å påvirke regjeringens holdning til viktige nedrustnings-resolusjoner. Fagbevegelsen, kirken og legeföreningen har ofte aksjonert sammen med oss. Vi har noen år også vært representert i den norske delegasjonen til FN. Jeg vil her trekke frem tre resolusjoner vi har særlig har arbeidet for. Resolusjonstekster og stemmefordeling finnes på www.reachingcriticalwill.org

"Follow-up of the advisory opinion of the International Court of Justice on the Legality of the Threat or Use of Nuclear Weapons"

Dette er den såkalte Malaysia-resolusjonen som første gang ble fremlagt i 1996. Formålet er å avskaffe atomvåpen med grunnlag i folkeretten.

Den bygger på Haag-domstolens betenkning fra 1996 som igjen bygger på Ikkespredningsavtalens artikkel VI om plikten til full atomnedrustning. Den krever at det umiddelbart startes multilaterale forhandlinger om en konvensjon som forbyr atomvåpen (se egen boks). De tre første årene stemte Norge avholdende, etter sterkt press fra fredsorganisasjoner og fagbevegelse. Men siden har Norge konsekvent stemt nei sammen med nesten hele resten av NATO. Underskriftskampanjen for en konvensjon mot atomvåpen drev oss i år igjen ut i kamp for Malaysia-resolusjonen. Det var vårt håp at støtten fra fagbevegelsen og de mange underskriftene fra Norges befolkning i favør av en konvensjon skulle presse regjeringen til å stemme ja. Men akk nei. Stemmefordelingen ble 121 for, 25 mot (inkludert Norge) og 29 avholdende. Samtlige NATO-land inkludert Norge stemte mot sammen med Israel og Russland, bortsett fra Canada, Romania og Estland som avsto.

"Towards a nuclear-weapon-free world: accelerating the implementation of nuclear disarmament commitments"

Også denne såkalte NAC-resolusjonen har som mål å avskaffe atomvåpen. Da New Agenda Coalition, med Sverige i spissen, introduserte resolusjonen i 1998 med krav om at atomvåpenstatene måtte ta sine nedrustningsforpliktelser på alvor, jobbet vi hardt for at Norge skulle stemme for den. En positiv stemme kom ikke før i år 2000 etter at resolusjonen var omskrevet og i realiteten ikke var noe annet enn et krav om at Ikkespredningsavtalen må oppfylles. Stemmefordelingen i år var 151 for (inkludert Norge), 5 mot og 13 avholdende. De fem som stemte mot var USA, Frankrike, Nord-Korea, India og Israel.

"Decreasing the operational readiness of nuclear weapons systems"

I år kom Sverige og New Zealand med en helt ny resolusjon om å ta atomvåpnene ut av høy beredskap, såkalt dealert. Hensikten er først og fremst å unngå utilsiktet atomkrig. Dette er en sak som den norske regjeringen har arbeidet for de siste årene, og det var derfor ganske naturlig at de stemte for, skjønt de kunne vært mer på offensiven og støttet fremleggelsen. Resolusjonen fikk stor tilslutning: 124 (inkludert Norge) for, 3 mot, 34 avholdende. De som stemte mot var USA, Storbritannia og Frankrike, mens Tyskland, Island, Italia og Spania stemte for sammen med Norge, og resten av NATO landene avsto.

Resolusjonskvernen i FN er ikke lett å forstå. Det fremlegges flere resolusjoner for atomnedrustning enn dem som er nevnt her, og språkbruken er ofte gjenstand for debatt. Vedtakene er ikke bindende, men avstemningene har en viktig signalverdi og tas derfor på alvor. De aller fleste resolusjoner vedtas med stort flertall takket være de alliansefrie (NAM) landene. Hvert år legger India frem en resolusjon som kreveretforbudmotbrukavatomvåpen, og Iran har en resolusjon om å overholde nedrustningsforpliktelsene i Ikkespredningsavtalen. Landene i den såkalte ondskapens akse stemmer for mange av resolusjonene, mens USA stort sett stemmer mot alt. Selv om USAs stemmegivning kan virke frustrerende, og man har en sterk følelse av at de også trekker med seg sine allierte, så viser de i alle fall tydelig ansikt. Det er ikke sikkert det samme kan sies om India, Pakistan, Iran og Nord-Korea. Men kanskje man skulle tatt dem på ordet i stedet for å stemme dem ned slik man gjør?

Økende støtte for avskaffelse av atomvåpen i USA og Israel

Nye meningsmålinger viser økende støtte for atomvåpennedrustning i land som Storbritannia, USA og Israel. Størst enighet om total eliminasjon av alle atomvåpen finner man likevel fremdeles i NATO-land uten egne atomvåpen, som Italia og Tyskland, der 95% av befolkningen viser sin støtte til en internasjonalt bindende avtale.

Mari Jetlund

Nasjonal studentrepresentant MedFred
jetlund-legermotatomvapen.no

I oktober i år gjennomførte The Simons Foundation og Angus Reid Global Monitor en meningsmåling i seks land. Spørsmålet de stilte lød: Støtter du eliminasjon av all verdens atomvåpen gjennom en internasjonal bindende avtale? De spurte var innbyggere i atommaktene Storbritannia, Frankrike, USA og Israel i tillegg til Italia og Tyskland, som gjennom NATO deltar i militæralliansens "nuclear sharing"-konsept.

Ikke overraskende viser denne sekslandsundersøkelsen at det store flertallet ønsker en verden fri for atomvåpen. Størst enighet finner en i Italia og Tyskland der ca 95 % av befolkningen erklærer at de sterkt eller moderat støtter en slik avtale, med bare 3-4 % som helt eller delvis erklærer seg mot. De tilvarende tallene for Storbritannia er 85 % vs 9 % og for Frankrike 86% vs 8%.

Selv i "skurkestatene" USA og Israel, som i FN hindrer alle forsøk på nedrustningssamarbeid, er et stort flertall av befolkningen uenige med sine folkevalgte. Hele 73% av amerikanerne og 78% av israelerne gir sin støtte til en slik internasjonal avtale (mot ca 15 % som er helt eller delvis uenige). Det er imidlertid i disse statene det hersker størst tvil og flest svarer "vet ikke". Forøvrig er det en generell tendens at man i atomvåpen-statene har lettere for å gi moderat heller enn sterk støtte til et slikt forslag.

En tilsvarende undersøkelse publisert av Word Public Opinion i november sammenligner russiske og amerikanske holdninger til kjernevåpen og fissilt materiale. Denne viser at hovedmålet i

Ikkespredningsavtalen - å eliminere alle atomvåpene i verden - støttes av 63% av russerne og 73% av amerikanerne (som bekreftes i den ovennevnte sekslandsundersøkelsen). Videre sier 66 % av russerne og 79 % av amerikanerne at de ønsker at egne myndigheter skal gjøre mer for å nå dette målet.

På samme måte får kutt i det totale våpen-arsenalet sterk støtte. 55 % av russerne og 71 % av amerikanerne ønsker å redusere antall kjernevåpen til ca 2000, hvilket tilsvarer andre atomstaters arsenal. Likeledes mener de fleste spurte i begge land at atomvåpene bør tas av "high alert", dvs. sette dem ut av umiddelbar beredskap. Dette for å øke advarselstiden og hindre ulykker eller uautorisert bruk.

Det siste punktet i WPOs undersøkelse angår økt internasjonal kontroll og transparens. Både i Russland og USA er det bred støtte for at atomstatene skal utlevere opplysninger om antall våpen og mengde fissilt materiale. Generelt ønskes sterkere internasjonal kontroll og samarbeid, dette i tråd med at en stor majoritet i begge land ønsker å fjerne atomtrusselen.

Det er således tydelig at særlig den amerikanske forsvarspolitikken ikke er i tråd med folkeopinionen. Senest i november i år stemte USA igjen blankt nei til alle forslag i FN's I.komité, deriblant Prøvestansavtalen (CTBT).

Åtte av ti amerikanere og russerne ønsker at sitt land skal ta del i avtalen, og hele 56 % av amerikanerne tror faktisk at de gjør det. Mens Russland ratifiserte Prøvestansavtalen i 2000, har USA altså ennå ikke gjort det.

Hvordan er så holdningene mot atomvåpen her i Norge? En undersøkelse foretatt av 4 fakta as for NLA i 1998 og 2003 viste at holdningene er ennå sterkere her hjemme. På spørsmål om norske myndigheter bør arbeide aktivt for et forbud mot atomvåpen svarte 92 % (1998) og 88 % (2003) ja. Derimot mente bare 49 % og 37 % at et slikt forbud ville medføre økt norsk sikkerhet mot krig og ødeleggelser. Mange mente nemlig at et slikt forbud ikke ville være av særlig betydning.

Alle de tre nevnte opinionsundersøkelsene gir oss et bilde av folks holdninger i inn- og utland. Spørsmålene er riktignok ganske "naive" og reflekter ikke kompleksiteten i dagens våpensituasjon. Det blir ikke spurt om en faktisk tror at et solid avtaleverk og eliminasjon av alle atomvåpen er praktisk gjennomførbart. Likevel er disse av uavurdlig betydning. De viser at størstedelen av befolkningen deler et felles ønske. Et enkelt ønske om en verden fri for atomvåpen, uten hensyn til politiske prosesser, begrensninger og realiteter. Og er ikke det tross alt det viktigste – at vi deler en grunntanke og etterstreber et felles ideal?

Oslo 26. september 2007

Utenriksminister Jonas Gahr Støre
Utenriksdepartementet
Pb 8114, Dep, 0032 Oslo

Look to Norway?

Under 10-års jubileet for landminetraktaten holdt du en inspirerende tale der du etterlyste et folkelig engasjement også for atomvåpennedrustning. De organisasjonene vi representerer arbeider for et generelt forbud mot atomvåpen, i likhet med landminetraktaten. Saken er egnet til å engasjere folk, særlig hvis vi kan vise til positive resultater. **Vi ber derfor om at Norge i FN denne høsten stemmer for en konvensjon mot atomvåpen.**

Vi forstår ikke argumentasjonen i *Aktuelle FN-spørsmål 2007* om at multilaterale forhandlinger om en konvensjon vil undergrave NPT. Etter vår oppfatning ville et generelt forbud mot atomvåpen nettopp styrke NPT ved å kreve full atomvåpennedrustning uten forskjellsbehandling. Tiltak som dette støttes av Henry Kissinger, George Shultz, William Perry og senator Sam Nunn i Washington Post 4. januar i år. De skriver: "Gjenopplivning av visjonen om en atomvåpenfri verden og lansering av praktiske tiltak for å nå dette målet ville være et dristig initiativ i pakt med Amerikas moralske arv, og med dyptgripende positive virkninger på sikkerheten til framtidige generasjoner. Uten en dristig visjon, vil praktiske tiltak bli oppfattet som urettferdige eller unødvendige. Uten tiltak, vil visjonen oppfattes som urealistisk eller umulig."

Et norsk ja til en atomvåpenkonvensjon i FN ville være et signal om at Norge mener alvor med sine initiativ for nedrustning, inkl. 7-landsinitiativet. Det kunne også støtte krefter i NATO som går inn for å endre alliansens håpløst foreldete atomstrategi.

Det er viktig at arbeidet for å fjerne atomvåpnene ikke kommer i skyggen av miljøkrisen. Det haster, og noen må påta seg lederansvaret. Du har posisjon og karakter til å gjøre det. Du støttes både av Soria Moria-erklæringen, som går inn for å avskaffe atomvåpen og vurdere NATOs atomstrategi, og av meningsmålinger som viser at nær 90 % av det norske folk vil at regjeringen skal arbeide aktivt for et forbud mot atomvåpen.

Det har i alle år vært et overveldende flertall i FN for en atomvåpenkonvensjon (bilag). I fjor stemte 125 land for Malaysia-resolusjonen, inkludert Iran, Irak og atomvåpenstatene Kina, India, Pakistan og Nord-Korea. Motstandere er Russland, Israel og NATO-landene, unntatt Canada som har avstått siden 1999 og Romania som avsto i fjor. Norge avsto til og med 1999. I fjor stemte 3 av 7-landsinitiativets medlemmer ja, 2 avsto, mens bare Norge og Storbritannia stemte nei. Så kanskje det umulige er mulig også her?

Hilsen

Nei til atomvåpen Ingrid Eide, leder (sign)	Den norske Pugwashkomite Bent Natvig, leder (sign)	Norske leger mot atomvåpen Tordis S. Høifødt, leder (sign)
--	---	---

Bilag: FN-resolusjoner om en konvensjon mot atomvåpen, Kirsten Osen, NLA's medlemsblad 1/1996.

Brevveksling med utenriksministeren om en konvensjon mot atomvåpen.

Her gjengis et brev til utenriksminister Jonas Gahr Støre fra NLA, NTA og Pugwash 26.09.07., sammen med svarbrevet 31.10.07. Regjeringen oppfordres til å stemme for en konvensjon mot atomvåpen i FN. Norge stemte også i år nei til Malaysia-resolusjonen som er en slags lakmestest på holdningen til en konvensjon. Støre nevner

ikke resolusjonen i sitt svar, men argumenterer generelt for regjeringens negative syn på en konvensjon. Brevvekslingen viser at regjeringen fastholder målet fra Soria Moria-erklæringen om en atomvåpenfri verden, men at den er grunnleggende uenig med oss om veien til målet. Mens vi jobber for multilaterale forhandlinger

om en konvensjon, mener Støre at slike forhandlinger vil slå bena under NPT, som han beskriver som "en grunnleggende avtale for vår kollektive sikkerhet". Saken er relevant til vårt engasjement i ICAN og den norske kampanjen for en konvensjon mot atomvåpen. Styret har derfor besluttet å be NLA's rådmøte 08.12.07 om råd.

DET KONGELIGE
UTENRIKSDEPARTEMENT

Postboks 100, Oslo

Norsk atomvåpen, v. leder Ingrid L. Aas
Norsk norsk Pugwashkomite, v. leier Bent Natvig
Norsk leger mot atomvåpen, v. leder Leif S. Hegglid

11.09.2007 oktober 2007

For meg først ikke for deres, men av 20. september er ikke minst deres engasjement i denne sak. I mitt brie på 20. september for Min Assistent som en utførelse tegnet frikket engasjement for kjernetryk med hensyn til. Det er viktig at dette engasjement også blir tydelig i alle land som faktisk besitter kjernevåpen.

Jeg har ved flere anledninger diskutert om Norge vil støtte en konvens om å nekte kjernevåpen. Mitt svar har vært og er at en kjernevåpenforbudt verden er et viktig mål. Vi er til fordel for å gjøre vanskelig, og en avgjørende retning mot målet er på gjennom Avtalen om utbredning av kjernevåpen. Denne avtalen innebærer klare nedre grenser på utbredning og omfatter faktisk 117-land. Avtalen er utarbeidet med kjernevåpen. En av måtene er dette en viktig langvarig mål. I tillegg er det NPT den viktigste multilaterale redningsstrategien som er i bruk.

I dag er NPT under et viktig press. Vi møter derfor åpent for å styrke isteden som ledende forsøke være til NPTs ti-årsjubileum i 2010. Det gjør vi blant annet gjennom å dele ut såkalte syv-lands erklæringer. Disse er såkalte initiale forhandlinger om en ny konvensjon. Gjennom å dele ut syv-lands erklæringer om at NPT ikke lenger ligger etter hensikten. Jeg kan ikke skamme meg over at dette vil innebære en svakelse av et grunnleggende avtals- og våpenforbudt saksforhold.

Det er lite innslag av alle kjernevåpenstatene. Derfor er arbeid for å styrke forhandlinger om en ny konvensjon. De utvalgte landenes aktive deltakelse er viktig. Det betyr således at det på frikke presset på disse landene for å sette med vilje på svakt.

Jeg er kjert med at land i Den uavhengige beveggelsen ønsker å frene for å dele ut en ny konvensjon. Dette er en viktig mulighet til å styrke forhandlinger. Det er ikke vil å dele ut slike resultater. Men jeg legger vekt på å sette og løpende kontakt med disse landene.

Jeg har tidligere stått for det forhandlingsforholdet som gjør seg i deler av det faktum at det er faktisk en del av 2010. Det er en viktig mulighet. Det betyr å dele ut med og det betyr med å redusere deres faktiske betydning i såkalt erklæringer. Det finnes ikke en annen måte å for å styrke utbredning av våpen. Vi kan ikke for å styrke NPT og gjennom å styrke engasjementet i NPT redningsstrategi og ikke spredning.

For meg avslutningsvis må jeg at Norge vil stå som verdens ledende for en ny konvensjon multilaterale konvensjon. Ole på nyset. Vi antar etter denne konferansen om ledende erklæringer om å styrke ytterligere fremgang på dette viktige området. Jeg håper at det i tillegg av konferansen vil være anledning til å samarbeide med Norge i kjernevåpen og andre tilvarende organisasjoner om å styrke multilaterale konvensjoner.

Mit vennlig hilsener

Ingrid L. Aas

NLA representert i Hiroshima og Nagasaki under Verdenskonferansen 2007

Under den årlige World Conference against Nuclear Weapons i Hiroshima og Nagasaki i august 2007, var NLA representert med fire delegater, som sammen med Ole Kopreitan (NTA) og Kristian Tangen (Fagforbundet) utgjorde den norske tilstedeværelsen. Det er første gangen NLA deltar på denne konferansen, som er en viktig møteplass for organisasjoner som jobber med atomspørsmål.

Trygve Berge & Torbjørn Hugo
Redaktører NLA
berge-legermotatomvapen.no

World Conference against Atomic and Hydrogen bombs er en konferanse som arrangeres årlig i forbindelse med markeringene av atombombene i Nagasaki og Hiroshima. Målet for konferansen kan sies å være tredelt: i) å diskutere dagsaktuelle problemstillinger relatert til atomvåpen, ii) markere årsdagen for bombingene, i solidaritet med de pårørende og som påminnelse om hvor viktig arbeid for en atomvåpenfri verden er, og iii) kontaktsskaping mellom organisasjonene som deltar.

På årets konferanse deltok representanter fra 20 forskjellige land, og fra tilsvarende antall organisasjoner som på en eller annen måte jobber for atomnedrustning. Den norske delegasjonen bestod av fire personer fra NLA, en fra NTA (Ole Kopreitan), en fra LO, samt to fra Sarons Dal (Aril Edwardsen med kone). De øvrige deltakerne representerte et ganske bredt spekter av frivillige organisasjoner og embetsmenn, i form av ambassadører med spesifikk interesse for nedrustning.

Programmet

Konferansens program var todelt, med første runde i Hiroshima og den andre i Nagasaki. Programmet i de to delene gjentok seg en del, blant annet fordi den lokale deltakelsen skiftet mellom de to byene. Med et stramt og punktlig program ble vi, ved hjelp av simultanoversettelse, loset trygt gjennom formaliteter og taler.

Hoveddelen av konferansen foregikk som plenumssamlinger med hovedvekt på taler og kommentarer, men uten store debatter og diskusjoner. Blant talerne var leder for International Peace Bureau,

Thomas Magnusson, koordinator for American Friends Service Committee i New England, Joseph Gerson og spesialrådgiver til the League of Arab States, Mohamed Ezzeldine Abdel-Moneim.

Mellom noen av hovedsamlingene ble det arrangert mindre workshops hvor flere fikk mulighet til å presentere sine bidrag, og der var det også mulighet for noe mer åpen debatt og diskusjon.

Vi deltok også på den offisielle 62 års markeringen av angrepet på Hiroshima 6.8 kl 08.15. Med flere tusen deltakere, deriblant borgermesteren i Hiroshima, den japanske statsministeren og utsending fra FNs generalsekretær. Med japansk presisjon ble atombombeangrepet minnet med taler, stillhet, sang, klokkeklang og slipp av fredsduer. En tradisjonsrik seremoni i den vakre Peace Memorial Park.

Vi fikk også selv mulighet til å presentere oss, arbeidet vi driver med og hvilke

Trygve Berge taler for verdenskongressen.
Foto: Torbjørn G Hugo

utfordringer vi står overfor i Norge. Vi holdt 2 innlegg, i hhv. Hiroshima og Nagasaki, hvor vi tok for oss den norske regjeringens politikk og vår organisasjons arbeidsfelt og framtidige utfordringer.

Inspirerende

Et av de mest inspirerende aspektene ved konferansen opplevde vi i form av diskusjoner med andre organisasjoner og ideer rundt hvilke områder man bør jobbe med, og hva slags strategier man bør bruke. Hvordan det må jobbes både globalt (koordinert) og nasjonalt (diversifisert), og hvor viktig det er å se ting i sammenheng. Debatter om en mulig atomvåpenfri sone i øst-asia, brakte eksempelvis opp relevansen av en tilsvarende sone i Norden, og hvorvidt dette er et område NLA bør jobbe med. Ideen om en slike nordisk sone har jo dukket opp med jevne mellomrom helt siden den finske presidenten Kekkonen i sin tid lanserte ideen. I Norge var fokuset på dette størst på 80-tallet, og det ble skrevet flere artikler om temaet. Det endte også med at flere av de politiske partiene inkluderte arbeidet for en slik sone i sine partiprogrammer. I arbeiderpartiets siste partiprogram har dette imidlertid forsvunnet, og det har blitt erstattet av et mål om å jobbe for en atomvåpenfri sone i midt-østen. Dette er naturligvis også et viktig mål, men vi må jo spørre oss om ikke vi har et primært ansvar for å rydde i vår egen bakgård før vi sikter mot andres. Alternativet blir veldig lett offer for beskyldninger om dobbeltmoral, hvilket nettopp er noe av det vi kritiserer hos atomvåpenstatene. Rent strategisk kan vi også spørre oss om ikke det kan være lurt av NLA å sette fokus på et prosjekt av denne typen, rett og slett fordi det kan være lettere å få gjennomført. Og det kan igjen være viktig for motivasjonen.

Tilsvarende kan man også tenke

MedFred-representantene under verdenskonferansen. Fra venstre: Trygve Berge, Guro Barnes og Ane W. Holte. Foto: Torbjørn G Hugo.

om Mayors for Peace (MfP), som var et annet tema som kom opp på konferansen. MfP har mange positive sider ved seg, ikke minst i at det bygger opp et demokratisk pressmiddel på lokalplan, og dermed omgår de problemene som statsnivået sliter med når det gjelder atomvåpen. 433 kommuner som erklærer seg atomvåpenfrie vil sende et kraftig signal til norske myndigheter, og det kan faktisk også brukes som ryggdekning for staten, dersom Norge faktisk bestemmer seg for å endre sin holdning f.eks i Nato.

Nato er forøvrig et annet tema som ble diskutert, om enn mest på bakrommet, og

med andre internasjonale delegater. Det faktum at Nato-landene nesten i samlet flokk stemte mot modellkonvensjonene under FNs førstekomitemøte i høst er en ny understreking av hvor viktig det er for NLA og fredsbevegelsen i Norge og opprettholde et konstant press på myndighetene om vår rolle i Nato.

NLAs videre hovedfokus

ICAN var også et av temaene som ble snakket om under konferansen, og med bred støtte. For NLA, som for de andre fredsorganisasjonene, er det imidlertid viktig å tenke videre fra ICAN. Hva ønsker vi at skal være hovedfokus videre, når ICAN-kampanjen avsluttes?

For NLA, som for den internasjonale bevegelsen, er det nok viktig å tenke at “diversitet må kombineres med koordinering”, slik Thomas Magnusson, leder for International Peace Bureau, presenterte det. Spørsmålet for NLA blir da hva vi ønsker skal være hovedfokus, det koordinerte fellesprosjektet, som skal ta over for ICAN. Inspirert av verdenskonferansen går våre ideer i retning av enten en nordiske atomvåpenfrie sone, Mayors for Peace eller på Nato.

Redaksjonen i NLA oppfordrer til debatt og innspill om dette, og setter av spalteplass til spørsmålet i neste nummer av medlemsbladet.

Er thoriumkraftverk svaret på framtidens energikrise?

Thoriumkraftverk har dei siste åra segla opp som ein aktuell kandidat til å løysa verdas energiproblem. Dei lærde strides om dette vil vera eit trygt, miljøvennleg og energieffektivt alternativ.

Margrethe Ottesen

*MedFred Bergen
margrethe.ottesen-student.uib.no*

Energibehovet i verda aukar med rasande fart. Oljeutvinninga når nye høgder, og likevel ser det ut til at me ikkje på langt nær vil klara å dekkja vårt framtidige energibehov med fossilt brennstoff. Miljøkonsekvensane av vårt forbruk av fossilt brennstoff er i ferd med å manifestera seg verda over, og alle er einige om at me treng nye energikjelder for å få energi-og miljøkabalane til å gå opp. Det store spørsmålet er kva energikjelder dette skal vera. NLA-magasinet sin utsende gjekk difor på møte i vitenskapsakademiet med fysikkprofessor Egil Lillestøl for å læra meir om thoriumkraftverk som eventuell framtidig energikjelde.

I følge Lillestøl er den aukande globale energibruken og mangelen på energiresursar til å dekkja behovet det største uløyste problemet i vårt århundre. Han konkluderer med at ingen av dei noverande alternativenergi-alternativa har potensialet til å dekkja det globale energibehovet og hevdar at

fisjonsenergi, saman med solenergi, er det eianste realistiske energialternativet me har. Problema som kan fylgja den auka bruken av og knappheten på energi vil ”driva store befolkningsmassar på flukt og auka konfliktnivået i verda.”

Problema forbunde med den ”tradisjonelle” kjernekrafta, som begrensa uranressursar, nedsmeltingsfare og spreining av kjernevåpen, vil i fylgje Lillestøl ikkje vera like aktuelle problemstillingar med thoriumkraftverka. Det finst mellom fire og seks gonger meir thorium enn uran i jordskorpa og thorium er allereie naturleg ein 100% rein nyttbar isotop. Stoffet treng inga anrikning for å kunna nyttast i kraftproduksjon. Alt i alt skal thorium vera 250 gonger meir energieffektivt enn uran. Slik dei nye thoriumreaktorane vert skissert er ikkje faren for Tsjernobyl-liknande ulykker til stades, då kvar fissjon som skjer vert kontrollert frå ei ekstern kjelde og aldri vil kunna koma ut av kontroll. Skulle det likevel skje, ville veggane på kraftverket vera kraftige nok til å halda inne strålinga og energien frå ein slik eksplosjon. Thoriumreaktorane vil og ifylgje Lillestøl vanskeleg kunna brukast til å laga atomvåpen med, då

isotopane som vil kunna brukast til dette er krevjande å utvinna og særskilt farlege å handsama. Reaktorane skal i mykje større grad enn i tradisjonelle reaktorar kunna nytta store delar av det radioaktive avfallet. Halvveringstida for det radioaktive avfallet som kjem ut av produksjonen vil vera betydeleg kortare enn den for uran, og avfallsproblemet vil difor vera mykje mindre.

Det økonomiske aspektet ved bruken av thoriumkraftverk er nok eit kjernepunkt for Lillestøl. Thorium er enormt energieffektivt, og bygging og bruk av slike kraftverk vil på litt lengre sikt vera svært økonomisk samanlikna med andre energikjelder.

Sett ut i frå det Lillesand legg fram i foredraget sitt verkar thorium definitivt som ei svært god løysing på energiproblemet. Det er likevel ikkje alle som deler den udelte begeistringa for denne nye typen atomkraftverk. Ei av dei klåraste røystene blant thoriummotstandarane tilhøyrrer Nils Bøhmer, Bellona sin atomfysikar. Medan Lillestøl hevdar få og lite tidskrevjande problem må løysast før me kan ta thoriumreaktorane ibrug, hevdar Bøhmer at dette vil vera mogleg tidlegast innan 2030, altså om vel tjue år. Dei teknologiske utfordringane som i fylgje Lillestøl nær er for trivialitetar å rekna, er i fylgje Bøhmer vanskelege å løysa, mellom anna fordi kjølemiddelet ein treng i slike reaktorar er 700 grader varmt bly, eit stoff som ved denne temperaturen er ”sterkt aggressivt og skapar store teknologiske utfordringar”. Bøhmer syner og til tidlegare studier frå USA som har konkludert med at bruk av thorium økonomisk sett vil vera ulønsamt grunna svært kostnadskrevjande thoriumutvinning.

Bøhmer hevdar, stikk i strid med Lillestøl sine opplysningar, at thoriumreaktoren

Hva er et thoriumkraftverk?

- Thoriumkraftverk er eit atomkraftverk der grunnstoffet thorium vert nytta i staden for uran. Bruken av slike kraftverk er framleis på eksperimentstadiet og har ikkje vore prøvd i stor skala.
- Den største skilnaden frå konvensjonelle atomkraftverk er at nøytrona som skapar fisjonen kjem frå ein ekstern kjelde. Dette skal hindra risikoen for nedsmelting (det som skjedde i Tsjernobyl-ulykka).
- Fysikkprofessor Egil Lillestøl har i fleire år forska på thoriumkraftverk. Han meiner thoriumkraftverk er det ubestridt beste alternativet til nye energikjelder for framtida.
- Betydelige krefter i miljøørsla, m.a. Bellona, har synt stor motvilje mot thoriumkraftverk då dei meiner kraftverka vil vera ei byrde, ikkje eit gode for miljøet, og i tillegg utgjera ein sikkerhetspolitisk trussel mht utvinning og spreining av atomvåpen.
- Drift av thoriumkraftverk skal vera CO2-fri.

”Det som uansett er sikkert er at me treng gode alternativ til dagens olje- og gassbaserte energibruk – og dei gode alternativa bør koma på bordet så snart som mogeleg.”

lett kan verta nytta til å laga radioaktivt materiale som kan nyttast i atomvåpen, ved å nytta delar av thoriumreaktoren til å framstilla våpen-plutonium frå naturleg uran, som er lett tilgjengeleg. Ein slik teknologi i gale hender vera meir enn uheldig, og hendingar dei siste åra som prøvesprengingane i Korea er bevis på at det internasjonale kontrollsystemet for bruk og utvinning av radioaktivt materiale på langt nær er bra nok til å kunne kontrollera den utvida trusselen vid spreiring av thoriumteknologi vil utgjera.

Bøhmer peikar og på avfallsdeponeringsproblemet. Det vil vera uklokt både pratisk og etisk sett å påføra jorda ei ny arvebør i form av meir radioaktivt

avfall enn det me allereide har på jorda i dag. Faren for ulykker som fylgje av denne lagringa vil i fylgje Lillestøl nærmast ikkje eksistera og ifølgje Bøhmer vera liten, men skulle ulykker skje, vil mogelege konsekvensar for helse og miljø vera alvorlege. Bøhmer hevdar betre CO2-rensing av fossile energikjelder som kol er ein meir realistisk og meir miljøvennlig måte å løysa energikrisa på.

Noreg har i løpet av slutten av forrige århundre surfa fram på oljebølga til å verta ei av verdas rikaste nasjonar. Me må ta vår del av ansvaret for miljøutfordringane verda står overfor i dag, og Lillestøl meiner ein god måte å gjera dette på er å bidra til utviklinga av

thoriumkraftverks-energi. EU har synt motvilje mot prosjektet, Lillestøl meiner dette botnar i økonomiske omsyn, då store EU-samar har vorte investert i konvensjonelle uran-kraftverk som ikkje vil gje så stor økonomisk utteljing om thoriumkraftverk vert ein realitet. Det at Noreg står utanfor EU gjer oss ei sjansje til å bidra til realiseringa av denne teknologien. Eit nasjonalt utval er sett ned til å sjå på thoriumkraftverksaka, og om dei kjem fram til at thoriumkraftverk er ein god idé, vil vera spanande å sjå. Det som uansett er sikkert er at me treng gode alternativ til dagens olje- og gassbaserte energibruk – og dei gode alternativa bør koma på bordet så snart som mogeleg.

Schwarzenegger oppfordrer til nedrustning

California-guvernør Arnold Schwarzenegger ivrer ikke bare for miljøet, nå har han også blitt bevisst atomvåpen som en alvorlig trussel mot menneskeheten. Han krever at vår tids atommakter tar sine nedrustningsforpliktelser på alvor.

Mari Jetlund

*Nasjonal studentrepresentant MedFred
jetlund-legermotatomvapen.no*

“Vi bør fokusere vår oppmerksomhet på atomvåpen på lik linje som på globale klimaendringer” skriver han i en tale. Denne ble framført i forbindelse med markeringen av 21års-jubileet for Reagans og Gorbatsjovs møte i Reykjavik i 1986. Den gang ble de to nesten enige om å avskaffe atomvåpen, men Reagans drømmer om en stjernekrig vellet det hele. På den amerikanske konferansen i anledning jubileet i oktober ble nye steg for nedrustning og fred diskutert. Disse stegene innebar bl.a redusering av antall kjernevåpen på verdensbasis, total ratifisering av Prøvestansavtalen og god internasjonal kontroll med fissilt materiale. Blant initiativtakerne var Bill Perry,

Sam Nunn, Henry Kissinger og Georg Schultz (som forøvrig leste guvernørens tale).

Schwarzenegger anerkjenner i høyeste grad deres innsats for verdensfreden og i talen stilte han seg bak de nevnte punktene. Han takket for arbeidet de gjør for å “fjerne et mareritt fra nasjonens fremtid”. Videre ville han bruke sin makt og påvirkningskraft som guvernør til å fremme deres visjon. “Verken USA eller noen annen nasjon kan vente å handle til vi har en kjernevåpen-katastrofe”, ivret han. President Kennedys utsagn under den kalde krigen har igjen blitt aktuelt: “The world was not meant to be a prison in which man awaits his execution.”

Reykjavikmøtet i 1986 viste imidlertid at Russland og USA var på talefot og at begge nasjoner hadde et visst ønske

om å bli kvitt atomvåpenforbannelsen. Schwarzenegger frykter at vårt tidskjernevåpensituasjon, i vår “post-11. september-epoke”, er ennå mer usikker enn den var selv under den kalde krigen.

Arnold Schwarzenegger oppfordrer til nedrustning i anledning

Det er for sent å være pessimist nå

Eller burde det hete: det er aldri for sent å være optimist? Overskriftens paradoks er tittelen på den boka som utgis for å feire Ole Kopreitan's 70 års dag.

Helge Hagelund

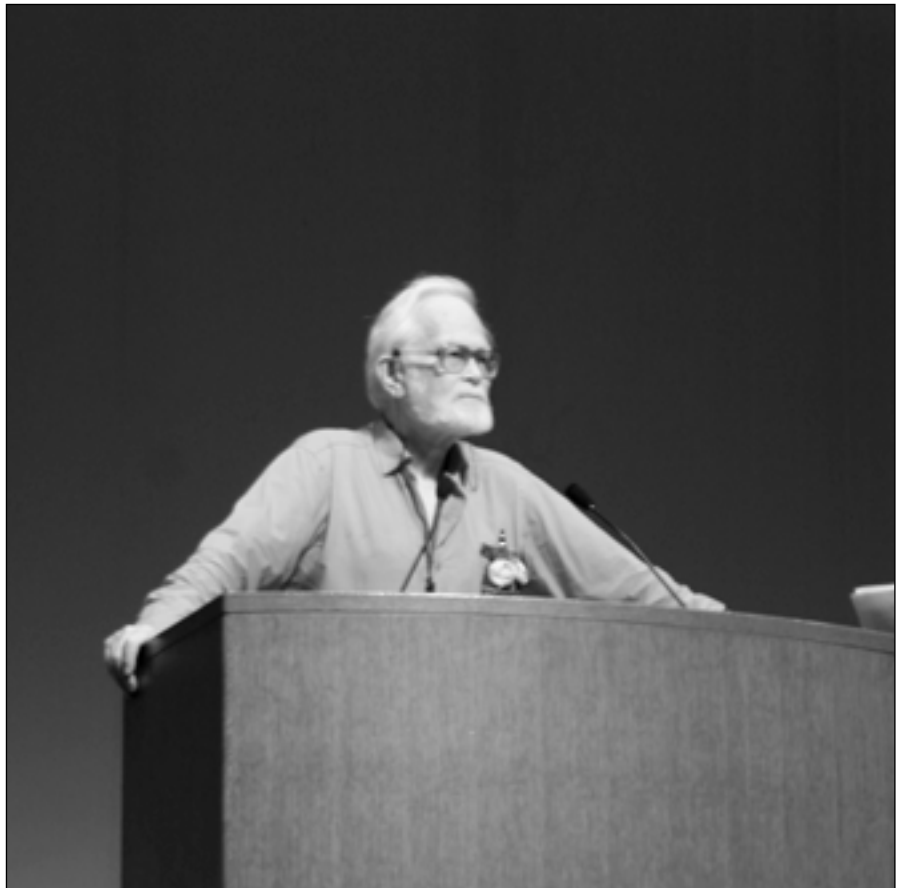
Nei til Atomvåpen

Boka består av en rekke artikler og episoder som på ulike måter henger sammen med jublantens mangfoldige liv som Norges mest kjente aktivist gjennom nesten 50 år. Knut Tønsberg har vært redaktør for boka, som utgis på Emilia forlag.

Blant bokas mange innfallsvinkler er det i denne avisa mest nærliggende å trekke fram kampen mot atomvåpen, som Ole deltok i allerede i ung alder. Flere år senere, og kort tid etter at Nei til atomvåpen ble stiftet, ble Ole ansatt som NTAs sekretær. Siden den gang har NTA vært Oles basis for aksjoner og politisk handling, slik barnevogna på Karl Johan er en del av.

Også overvåkningspolitiet fattet interesse for aktiviteten. Journalist Lise Winther har gjort et intervju med jublanten på bakgrunn av de mange interessante funnene i den fylldige overvåkningsmappen som ble avdekket i kjølvannet av Lund-kommisjonen. Vi kan også lese journalist Per Bangs "uautoriserte rapport" fra de mangfoldige sommerleirene som Ole i mange år ledet på Tromøya.

NTAs historie er langt fra bare en historie om Ole Kopreitan. Mange personer harytt stor innsats i bevegelsen gjennom årene. Men Oles innsats har vært en rød tråd i NTA og nødvendig for NTAs levedyktighet. Therese Berg Alfsen er barnebarn av en av NTAs grunnleggere og tidlige drivkrefter. Hun forteller om bevegelsens første ti år, og tenker framover. Ingunn Norderval er medlem av NTAs styre. Hun skriver om dagsaktuelle utfordringer, i en tid hvor atomvåpensakene har mindre oppmerksomhet, men ikke er mindre viktige.

Ole Kopreitan på talerstolen under Verdenskonferansen mot atomvåpen i Hiroshima, august 2007. Foto: Trygve Berge.

Landsorganisasjonen er en av NTAs viktigste samarbeidspartnere. Fagforingslederne Jan Davidsen og Roy Pedersen viser i en artikkel til LOs lange tradisjoner for fredsbyggende arbeid. "Vi ga det brukne gevær til Arbeiderbevegelsens arkiv. Nå støtter vi Nei til atomvåpen."

NTA er en del av en internasjonal bevegelse med tyngde. Boka har to internasjonale bidrag, blant annet fra Hiroshimas ordfører.

Som en grasplen har mange nye detaljer når den undersøkes nærmere, kan Ole Kopreitan's tilværelse som organisator og grasrotaktivist beskrives gjennom

mange innfallsvinkler og hendelser. Den kan også beskrives gjennom parallelle aktiviteter, slik NTAs styremedlem Sonja Boeck Lids artikkel om Fredskontoret viser. Eller Ole kan settes inn i den store sammenhengen som folkeopplyser i folkeopplysningens lange tradisjon (Inge Eidsvåg).

I boka finner vi også bidrag fra Sigmund Kvaløy Setreng, Odd Einar Dørum og flere andre. I tillegg til bokhandlere, kan dere gå inn på www.emilia.no eller bestille boka via NTAs kontor.

Artikkelen er tidligere publisert i NTA-avisa. Redaksjonen gratulerer forøvrig Kopreitan med vel overstått.

Stortingsmelding om nedrustning og ikke-spredning

Norske leger mot atomvåpen har lenge arbeidet for en stortingsmelding om nedrustning uten å få gehør, men i august 2007 opplyste Støre at han nylig har satt i gang et slikt arbeid i departementet. Etter planen skal meldingen foreligge våren 2008, og det sivile samfunn var invitert og oppfordret til å komme med innspill. NLA har nå sammen med flere fredsorganisasjoner sendt inn forslag.

NLAs innspill til stortingsmeldingen

NLA vil særlig fremheve følgende:

HOVEDUTFORDRINGER

Den aktuelle situasjon

Kjernefysisk sikkerhet (nuclear security) har etter den 2. verdenskrigen blitt fremholdt som et hovedprinsipp for atommaktene, basert på våpenbalanse, erklært vilje til å ta våpnene i bruk i gitte situasjoner og tilstrekkelig kapasitet for gjensidig utslettelse. Det er stadig klarere at denne strategien ikke er holdbar i det lange løpet og at risikoen forbudet med den, er enorm. Den har ikke forhindret spredning av atomvåpen til nye makter, den har ikke forhindret væpnete konflikter og den har ikke forhindret oppbygging av våpenarsenaler og videreutvikling av våpenteknologi med lavere terskel for bruk. I 2006 er det kjent at åtte land har 12 100 operasjonelle atomvåpen, hvorav flere tusen er i høy beredskap. De samlede kjernefysiske våpenlagre omfatter mer enn 27 000 stridshoder. Risikoen for fremtidig utløsning av en kjernefysisk krig – villet eller ved uhell/misforståelser – er betydelig og konsekvensene av dette er ufattelig store.

Til tross for internasjonale avtaler, skjer det både en horisontal og vertikal atomopprustning i verden. Nye atommakter har kommet til. Atomvåpenstatene arbeider med videreutvikling av sine våpensystemer og har etablert nye strategiske planer for bruk av atomvåpen som innebærer lavere terskel for bruk, kfr "bunker busters" og "mini nuker", med fare for store mengder radioaktivt nedfall.

Arbeidet for våpenkontroll og nedrustning har stagnert. Ingen av de fem atomvåpensstatene i NPT har planer om kjernefysisk nedrustning i overskuelig fremtid til tross for at de har forpliktet seg til dette. CTBT er ennå ikke ratifisert av viktige stater. USA har trukket seg fra ABM-avtalen og arbeider videre med utvikling av et rakettskjold, noe som oppfattes provoserende av Russland.

Den menneskelige faktor

Oppmerksomheten og kunnskapen om hva konsekvensene av en atomkrig vil være, er lavere nå enn på 1980-tallet, da politikere, militære og befolkningen ble informert gjennom omfattende opplysningskampanjer. Etter Berlinmurens fall og oppløsningen av Sovjetunionen fikk man inntrykk av at angsten for atomkrigen forsvant. Det er også kommet til en ny generasjon av unge mennesker som ikke har vært eksponert for kunnskapene om atomkrigens farer og konsekvenser. I de senere årene har det videre vært en tendens til igjen å se på atomvåpen som andre våpen, bare langt kraftigere og mer ødeleggende enn vanlige konvensjonelle våpen. Det er særlig forsøkene på å lage mindre atombomber til bruk i lokale konflikter eller for å ødelegge motpartens bortgjemte skjulesteder som har gjort dette syn på atomvåpen mer spiselig politisk.

Oppmerksomheten har videre langt på vei vært rettet mot spredning av kjernevåpen til nye stater og til terroristgrupper, mens trusselen de eksisterende atomvåpen utgjør, har vært underkommunisert. Tusener av atomvåpen er fortsatt i høyeste beredskap. Risiko for bruk gjennom feilvurderinger eller uhell (human error) er alltid til stede, noe vi har flere eksempler på. Personer som sitter foran radarskjermer befinner seg ofte på isolerte og ensomme steder med begrenset kontakt med familie og

venner. Det monotone og kjedelige kontrollarbeidet disponerer for uønskede og redusert psykisk fungering. Selv rasjonelle ledere kan bedømme en krisesituasjon feil på grunn av dårlige rådgivere eller mistolkninger av data. I en krisesituasjon vil også statsledere være plaget av stress og søvnløshet. Noen har kanskje kroniske sykdommer eller høy alder som disponerer for mistak. Vi vet også at irrasjonelle ledere kan komme til makten som de har gjort før.

Helsemessige konsekvenser av produksjon

Selv uten detonasjon kan atomvåpenproduksjon ha helsemessige konsekvenser. Det er betydelig risiko for ulykker og stråleskader knyttet til uran-gruvedrift, anriking, våpenproduksjon, testing, utrangering og avfallshåndtering. Spaltbart materiale kan komme på avveie og utgjør en egen sikkerhetstrussel. "Skitne bomber" kan spre radioaktivt materiale langt selv uten kjernefysisk detonasjon med betydelige helsemessige effekter, frykt og kaos til følge.

Helsemessige konsekvenser av bruk

De helsemessige konsekvensene av bruk av atomvåpen er kolossale og synes i dag ikke tilstrekkelig erkjent. Detonasjon av en enkelt middels stor atombombe vil kunne drepe og lemleste hundretusener av mennesker og medføre økt dødelighet og sykelighet i årene deretter. Selv en begrenset atomkrig vil resultere i en verdensomspennende katastrofe med massedød, brannskader, knusningsskader, stråleskader, forgiftning av vann og mat, ødelagt helsevesen, kommunikasjonsvikt, sosialt kaos, sult og nød. En omfattende atomkrig kan i sin ytterste konsekvens utslette menneskeheten som vi kjenner den i dag.

Miljømessige konsekvenser av bruk

De miljømessige konsekvensene av bruk av atomvåpen er heller ikke tilstrekkelig

Innspill til Stortingsmeldingen fortsetter...

erkjent. Nye beregninger basert på moderne klimamodeller har vist at ved selv en begrenset regional krig med bruk av atomvåpen, som for eksempel mellom India og Pakistan (eller utskytning av samtlige raketter fra en enkelt Trident ubåt), vil støv i topplaget av stratosfæren utløse et langvarig globalt temperaturfall med omfattende konsekvenser for matproduksjon ("kjernefysisk vinter"). Dette vil kunne lede millioner av mennesker til sultedøden. Støvet ødelegger ozonlaget og intens ultrafiolett stråling vil nå jorden når røken forsvinner. Ved detonerings av dagens samtlige arsenaler, vil temperaturfallet svare til en plutselig innsettende ny istid

Forskning/Misbruk av menneskelige og materielle ressurser

Verdens rustningsutgifter har siste tiåret økt med 37 % og var i 2006 på mer enn 7000 mrd. kroner eller over 1000 kroner per innbygger i verden. Av samlede utgifter til forskning, brukes antakelig minst 25 % til militære formål. Det er påkrevet at innsatsen nå dreies over til de trusler som den globale oppvarming står for. Det akutte behovet for å begrense bruk av fossil energi og utvikling av alternative energikilder for å møte den kommende klimakrisen, krever en massiv økonomisk og forskningsmessig innsats som kan og bør skaffes fra omdirigerte militære midler.

Menneskelig sikkerhet.

Det er grunn til å sette menneskelig sikkerhet (human security) opp mot prinsippet om "kjernefysisk sikkerhet". Menneskelig sikkerhet dreier seg primært om å gi folk trygghet for mat, bolig, frihet for sykdom og andre behov i dagliglivet. Disse faktorene er grunnleggende for fred, utvikling og stabilitet. Atomvåpen gir ikke menneskelig sikkerhet. Tvert imot: Trusselen fra atomvåpene innebærer permanent psykisk stress for

befolkningen i store deler av verden.

Også behov innenfor sektoren menneskelig sikkerhet kan og bør dekkes av midler frigitt fra militære formål. Å sikre alle basale helsetjenester, rent vann, tilstrekkelige sanitærforhold og utdanning vil koste en brøkdel av det verden nå bruker på opprustning.

Global sikkerhet

Global sikkerhet (global security) avhenger av utvikling av en internasjonal kultur for likeverdighet, rettferdighet, menneskelig sikkerhet og en fredskultur. Denne er uttrykt i menneskerettighetserklæringens artikkel 28. En slik internasjonal kultur krever et omfattende og effektivt system av avtaler for begrenning og eliminering av en lang rekke våpen, inkludert atomvåpen.. Den avhenger også av et sterkt Forente Nasjoner med midler og kraft til å gjennomføre vedtatte regelverk.

NEDRUSTNINGSSTRATEGIER

Konvensjon mot atomvåpen

NPT og CTBT er hovedpilarer for det videre internasjonale avtaleverket, men samtidig er det behov for å tenke alternativt. Norge bør arbeide for at kjernefysiske våpen forbyes gjennom en internasjonal bindende konvensjon på samme måte som kjemiske og biologiske våpen. Et slikt forbud kan synes urealistisk i dag, men er verken ulogisk eller umulig. Erfaringene fra landmine-konvensjonen viser at veien frem til en slik internasjonal avtale kan være kortere enn man tror. Mens nedrustning er en oppgave for de land som har atomvåpen, må et generelt forbud utvikles og gjennomføres av effektive multinasjonale organisasjoner med FNs sikkerhetsråd som den ultimale globale autoritet. I dette arbeidet kan også NGOs spille en viktig rolle som pådrivere, kfr landminekonvensjonen. Arbeidet med

en konvensjon vil i seg selv kunne skape en overordnet ramme og en felles, klart definert målsetting for selvstendige forhandlinger om delmål (fissban, CTBT, space, etc.). En konvensjon vil kunne styrke NPT ved å kompensere for den splittende forskjellsbehandlingen som er innebygget i NPT, nettopp fordi den ble diktert av den ene part.

Andre nedrustningstiltak

Andre tiltak kan bidra til å redusere atomtrusselen, som opprettelse og videreutvikling av atomvåpenfrie soner, sikkerhetsgarantier, avtaler som forbyr atomvåpen i det ytre rom, stans i utvikling av rakettskjold, at flere atomvåpen fjernes fra høy beredskap, forhandlinger om ytterligere reduksjoner i strategiske kjernevåpen, forbud mot videre produksjon av spaltbart materiale og utfasing av høygradig uran til sivil bruk. Det vil øke Norges troverdighet i sonespørsmål i andre deler av verden, dersom Norge også går inn for en atomvåpenfri sone i eget område, Norden eller Europa. Kan det økte nordiske samarbeidet bety en ny giv også i dette gamle spørsmålet?

Norge bør aktivt arbeide for å påvirke sine NATO-samarbeidsland til en større innsats for atomnedrustning. Dette gjelder spesielt de tre landene som allerede har forpliktet seg til å redusere sine atomvåpenarsenaler i henhold til NPT. Norge må også arbeide for å endre NATOs atomvåpenstrategi.

Som påpekt av Blix-kommisjonen bør verdens nasjoner straks begynne å planlegge for en sikkerhet uten atomvåpen. Dette krever økt støtte til kontrollordninger, som blir desto viktigere jo nærmere man kommer full nedrustning, og særlig hvis denne går parallelt med økt utbygging av sivil atomindustri.. Norge bør støtte IAEASs rolle i ikke-spredningsarbeidet

Nyhetstips

- holder deg oppdatert i atomvåpendebatten

og kontrollarbeidet gjennom økte bevilgninger, Utenriksdepartementet bør også følge opp ideen om å utdanne våpeninspektører med tanke på å styrke IAEASs rolle også bemanningsmessig.

Norge må styrke FNs rolle i nedrustningsspørsmål og arbeide for multilaterale avtaler. En brikke i dette er også styrking av utdanning for nedrustning, fred og konflikthåndtering på alle nivåer og sektorer.

Undervisning

Fordi kunnskapene om atomteknologien for alltid vil være med oss, vil det for all fremtid, også etter at atomvåpnene er avskaffet, være nødvendig med en opplyst allmennhet som kan hegne om vår felles sikkerhet. Vi foreslår at Utenriksdepartementet går sammen med Kunnskapsdepartementet om å innføre FNs program for undervisning om nedrustning og ikkespredning på alle nivåer av norsk utdanning, fra barneskole til universitet og ikke minst når det gjelder politikere og mediafolk.

Utenrikspolitikk og helse

Vi har med interesse merket oss Utenriksdepartementets interesse for forholdet mellom utenrikspolitikk og helse. Vi mener at dette i særlig grad gjelder atomvåpen som i tilfelle de skulle komme til anvendelse, utløser et medisinsk problem av enorme dimensjoner. WHO har slått fast at helsevesenet i tilfelle en atomkrig vil stå helt maktesløst og at forebygging er eneste mulighet. Vi tror det vil tjene menneskehetens sak dersom helseaspektet får en større plass i all atompolitikk.

Gahr Støre utfordrer det sivile samfunn

Utenriksminister Jonas Gahr Støre holdt under landminekonferansen i Oslo i september 2007 en tale der han sterkt oppfordret det sivile samfunn til å fortsette kampen mot atomvåpen, på lik linje med den suksessen som ledet fram til landminekonvensjonen for 10 år siden. "The challenge for us now is to take the lessons further, into other human security processes – for example in relation to small arms, and the efforts to prevent a new nuclear arms race. To take one example – of what some think is "yesterday's issue": In the field of nuclear disarmament and non-proliferation, Norway is leading a seven-nation initiative to bring states together, on a cross-regional basis, to deal with the disarmament issue. All stakeholders are needed, and in this particular process we have succeeded in mobilising the UK – a nuclear-weapon state, and South Africa – a member of the Non-Aligned Movement. Initiatives like this may help to enhance the dialogue that is required to achieve positive results in the area of nuclear arms control. But make no mistake. To succeed we still need civil society mobilisation. People need a wake-up call. Nuclear disarmament is not yesterday's news. It a burning issue for today and tomorrow." *Les hele talen:* http://www.regjeringen.no/nb/dep/ud/dep/Utenriksminister_Jonas_Gahr_Store/taler_artikler/2007/mineaction.html?id=481024

Kjernefysisk renessanse – Ingen andre våpen er som atomvåpen.

Likevel blir de mer og mer vanlige

Morgenbladet 20.07.07: Kronikk av Morten Bremer Mærli, seniorforsker ved NUPI og rådsmedlem i NLA. "Atomvåpen er unike våpen. Ikke fordi de er så vanskelige å lage – mer enn 40 land kan framstille slike våpen, hvis de vil. Våpnene er unike fordi de

er så ekstremt ødeleggende, og fordi de kan drepe på flere måter: Det finnes liten eller ingen beskyttelse mot den intense strålingen, trykket og varmen fra kjernevåpen. Drapskapasitetene betyr uovertruffen militærmakt, og tilhørende posisjoner i internasjonal storpolitikk for innehaverne. Våpnenes dødelighet ble første, og foreløpig siste, gang demonstrert i Hiroshima og Nagasaki august 1945."

Les hele artikkelen: <http://www.morgenbladet.no/apps/pbcs.dll/article?AID=/20070720/ODE-BATT/707200019>

Denne atomraketten var stilt inn på Norge

Dagbladet Magasinet 04.09.07: "I Litauens skoger ventet Norges endelikt. Om noen hadde trykket på knappen." – Dagbladet tar for seg tidligere ukjente atomvåpenanlegg på Baltikum, som under den kalde krigen hadde våpen rettet mot Norge.

Les hele artikkelen: <http://www.dagbladet.no/magasinet/2007/09/03/510872.html>

Hvis kjernekraft er svaret på klimatrusselen, må vi ha fred

Dagsavisen 11.11.07: Kronikk av Bent Natvig og Erik Alfsen, Den norske Pugwashkomité.

"Frem til slutten av 80-tallet var atomvåpnene den store trusselen. Men etter avslutningen av den kalde krigen har kjernevåpnene kommet i bakgrunnen. Nå betraktes den globale oppvarmingen som den største trusselen. Nobels fredspris til Al Gore og det internasjonale klimapanelet IPCC har forsterket dette trusselbildet. At en slik oppvarming finner sted og er en reell trussel, kan det ikke lenger være tvil om. Men det betyr ikke at atomtrusselen er forsvunnet."

Les hele kronikken: <http://pugwash.no/929211.asp>

Rådsmøte i Oslo

Rådsmøtet er en årlig desembertradisjon i NLA, og i år gikk det av stabelen på patologiavdelingen på Rikshospitalet i Oslo, 8. desember 2007.

Mari Jetlund og Trygve Berge

*Medfred
berge-legermotatomvapen.no*

NLA-rådet er ment å være en ressurs for organisasjonen og NLA-styret spesielt, og består av tidligere styremedlemmer og andre som har spesiell kunnskap innen våre arbeidsfelt.

Jusprofessor Ståle Eskeland, kjent blant annet for sitt arbeid for folkerettslige spørsmål og internasjonal strafferett, var invitert til å innlede over temaet "konvensjon mot atomvåpen – en riktig strategi?". Bakgrunnen for dette er den uenigheten som har kommet frem i synet på hvorvidt en internasjonal konvensjon er veien å gå mot en atomvåpenfri verden, noe NLA og de fleste andre aktører som arbeider for denne saken hevder (se forøvrig brevveksling mellom NLA og Jonas Gahr Støre i denne utgaven av bladet).

Som vi vet har NLA og IPPNW gjennom ICAN-kampanjen arbeidet for en folkerettslig bindende avtale - en konvensjon mot atomvåpen. Malaysia la i år igjen frem, som tidligere år, en resolusjon i FNs 1.komité, men

Norge og NATO-blokken, samt Israel, stemte mot. Det skal også nevnes at noen få av NATO-landene "turde" å avstå fra å stemme. Det er beklagelig at norske myndigheter er uenige med oss om hvilken strategi en bør velge i nedrustningsarbeidet. Jonas Gahr Støres hovedargumentasjon mot en konvensjon synes å være todelt: 1) En konvensjon mot atomvåpen kan svekke NPT, ved å gi et signal om at NPT ikke lenger fungerer etter hensikten, og 2) presset på atomvåpenstatene vil svekkes, da de allerede viser sterk uvilje til multilaterale forhandlinger om atomnedrustning.

Eskeland tok for seg disse argumentene og redegjorde for faktiske og juridiske sider ved Ikkespredningsavtalen (NPT) og en eventuell konvensjon. Han vektla NPT spiller mest på lojalitet, mens den foreslåtte konvensjonen er mer detaljert og dermed mer bindende og effektiv. Ikke minst beskriver den detaljerte faser for hvordan en total eliminering av atomvåpen skal foregå over tid. Eskeland er langt på vei enig i NLA's argumentasjon på dette temaet, og understreket at den utarbeidede konvensjonen er av topp kvalitet.

Eskelands innledning ble fulgt av en

diskusjon, og det ble enighet om at man må fortsette presset på norske myndigheter. Det ble bl.a. diskutert i hvor stor grad Støre og UD virkelig tror at NPT er den eneste veien å gå, og i hvor stor grad Norge utelukkende følger NATO i stemmegivningen i FN. Forøvrig er det ytret et ønske fra Støre om et møte med NLA og våre samarbeidsorganisasjoner, noe vi ønsker å takke ja til når det kommer.

Morten Bremer Mærli, seniorforsker ved NUPI og rådsmedlem i NLA, var neste innlegger på møtet. Han er nå godt i gang med en bok om atomvåpen, og tok utgangspunkt i disposisjonen for denne for å få tilbakemeldinger på innhold og form. Boken er ment å øke kunnskapsnivået og heve engasjementet for atomvåpenspørsmål – og skal "kunne leses av min mor", som Mærli selv sa.

Etter den faglige delen var det styremøte sammen med de fremmøtte rådsmedlemmene. Dessverre var det noe svakt oppmøte fra både råd og styre, mye grunnet sykdom og reiser, men alt i alt var det likevel et svært nyttig og lærerikt møte for de av oss som var til stede.

Blix engasjerer studenter med konkurranse og konferanse

Dr. Hans Blix, president i World Federation of United Nations Associations, sammen med World Academy of Art and Science, ønsker nå å engasjere studenter verden over frem mot NPT-konferansen i 2010.

Målet med initiativet er å inspirere studenter til å gjøre sine egne analyser

av mulighetene for atomnedrustning. Konkurransen kan man delta i enten gjennom å skrive et essay, lage en video eller en plakatutstilling. De to nevnte organisasjonene planlegger konferanse "Students for a Nuclear Weapons-Free World" i Geneve sommeren 2008. Her vil vinnerbidragene bli presentert.

På nettstedet www.disarmamenthub.org finnes tilgjengelig ressursmaterieell, samt et diskusjonsforum hvor man kan diskutere aktuelle spørsmål. Hans Blix og andre eksperter deltar og i diskusjonene her. Hele pressemeldingen med mer utfyllende info kan leses på: <http://www.wfuna.org/news/releases.cfm?pressReleaseID=23>

Referat fra årsmøtet 2007

i Norske leger mot atomvåpen Vedtatt på årsmøtet i Tromsø 10. mars 2007

20 leger og studenter deltok i årsmøteforhandlingene.

1. Per Wium valgt til møteleder Kjersti Johnsrud valgt til referent
2. Godkjenning av innkalling og dagsorden
3. Referat fra årsmøtet 2006 ble godkjent
4. Regnskap 01.01.2006 fra underskudd til overskudd 01.01.2007.
5. Regnskap og revisorattest ble lagt fram.
Spørsmål til regnskapet:
 - Hvorfor underforbruk på medlemsbladet? Kun 2 nummer av 3 er regnskapsført i 2006.
 - Null i lønn til Webmaster, har ikke mottatt regninger fra Egil Veland. Redaktørene for Medlemsbladet gjorde et stort arbeid med hjemmesiden i fjor sommer. Dette ble utgiftsført under hjemmesiden.Regnskapet for 2006 ble godkjent.
6. Årsrapport 2006 Godkjent
 - a. Kommentar: Thorium reaktor: Det foreslås at NLA setter seg inn i problematikken rundt evt. skadeeffekter.
 - b. Bør NLA fremme Vanunu som kandidat til fredspris? Styret tar opp dette med IPPNW i forhold til Nobels Fredspris 2007. Mayors for Peace er foreslått for Nobels Fredspris av IPPNW for 2007. Vanunu er Æresdoktor ved UiTø.
7. Handlingsprogram 2007 – se tilføyelser. Årsmøtet gir sin tilslutning til at styret ferdigstiller handlingsprogrammet. Tatt til etterretning, godkjent.

Noen pkt som styret tar med i sitt arbeid fra diskusjonen om handlingsplan:

Pkt 6: Medlemsbladet: Spørsmål om Medlemsbladet finnes i digitalt format? Forslag om å sende ut medlemsbladet som e-post. Andre alternativer er å legge medlemsbladet ut på nett, kanskje noen artikler kan legges ut på forhånd. Evt. kan medlemmene spørres om hva de ønsker.

Pkt 7: Hjemmesiden: Styret bør vurdere om det bør være en webmaster som kan gjøre større endringer selv om styre-medlemmer selv kan legge ut informasjon.

Pkt 10 NWIP: Flere studenter bør stimuleres til dette. Bergensstudentene har prøvd å få kontakt, men ikke fått respons med de studentene som jobber med prosjektet internasjonalt. Styret skal sørge for at minst to norske studenter er aktive i dette prosjektet.

Kommentarer på at pkt 11, 12 13 mangler konkrete mål, men årsmøtet kom ikke med spesifikke konkrete saker.

Pkt 14 Informasjonsstrategi: NLA bør skaffe banner, et stort og 3-4 mindre slik at hver studentgruppe har et. I tillegg bør styret arbeide videre med brevark og evt andre NLA effekter.

Redaksjonen beklager at ikke referatet fra årsmøtet ble med i forrige nummer av medlemsbladet. Om forlatelse.

Pkt 16: Økt samarbeid og støtte økonomisk til en avdeling av IPPNW i et fattig land

Bør vi heller kalle pkt ”global south”? Samtidig har vi diskutert samarbeid med tidligere Sovjetrepublikker. Det ble tatt opp om vi bør prioritere Midtøsten? Bør vi prioritere nye grupper av IPPNW eller er det bedre å støtte allerede fungerende grupper.

8. Budsjettforslag - to forslag, et nøkternt budsjett med 200 000,- i støtte fra UD og et optimistisk med 370 000,- støtte. Årsmøtet støtter det nøkterne og realistiske budsjettet, men beslutter å øke til drift og hjemmeside. Jon Gunnar Mæland foreslår + 20 000,- til drift / kontor + 20 000,- til infomateriell, inkludert bannere til 3-4000,- + 10000 til hjemmeside. Det er generell enighet om at foreningen ikke bør ha for mye stående som oppsparte midler, heller ha en viss offensiv linje til å budsjettere slik at vi tærer noe på oppsparte midler. Det vedtaes et budsjett med underskudd på 90 500 kr.
9. Valg av nytt styre. Orientering ved Kirsten Osen. Se vedlegg.
Cecile Bredrup går ut. Dag Bruusgaard og Ellen Ann Antal velges som nye styremedlemmer. TSH trekker seg som leder. Styret velges slik som foreslått. Ingen leder velges, men styret skal konstituere seg selv.
10. Valgkomite. Otto Steinfeldt-Foss, Kurt Hanevik og Tordis Hoifødt Sørensen velges.
11. Nord Norsk Revisjon gjenvelges som revisor.
12. Eventuelt
A) Nordisk samarbeid, ved Cecilie Buhmann.
- DLMK har ikke mange aktive. Kan vi samkjøre aktiviteter? I København er det aktivitet med Mayors for peace og DLMK samarbeider med andre organisasjoner. Det bør være en kontaktperson med tanke på samarbeid i styrene til NLA, DLMK, SLMK og LSV (Finland). Felles prosjekter kan være Sommerskole, ICAN m.m
- Behov for en europeisk fundraiser? Cecilie Buhmann og Bjørn Hilt arbeider med dette.
- Organisering av en felles Global Health konferanse i København. USA og Danmark har sagt ja til å bidra. Tyskland, Norge, Sverige, UK og Canada forspørres. Man skal jobbe sammen med en affiliate fra global south om et tema og også finne partner utenfra. Dette arbeidet skjer i et samarbeid med IPPNW og DLMK.

B) Årsmøtet ber om at styret tar initiativ til å få kvalitetssikret informasjon om evt. helseeffekter av thoriumkraftverk til medlemmer og andre for eksempel via websiden, medlemsbladet, TDNF og evt. avisinnlegg.

Tromsø 10.03.07

Tordis Sørensen Høifødt og Kjersti Johnsrud

Retur til:
NLA v/ Cecilie Bredrup
Sølvberget 16
5038 Bergen

Velkommen til Årsmøte 2008 i Oslo for Norske leger mot atomvåpen

Lørdag 23. februar 2008 kl. 10

Sted: Oslo, enten Rikshospitalet eller Ullevål sykehus (mer info senere).
Åpent seminar. Tema bekjentgjøres seinere.

Årsmøteforhandlinger

1. Valg av møteleder og referent
2. Godkjenning av innkalling og dagsorden
3. Referat fra årsmøte 2007, trykket i dette bladet
4. Regnskap 2007
5. Årsrapport 2007 fra styret og studentgruppene
6. Handlingsprogram 2008
7. Budsjettforslag 2008
8. Valg av styre
9. Valg av valgkomite
10. Oppnevning av revisor
11. Eventuelt

Det planlegges en felles middag lørdag 23. februar, og en aksjon i Oslo sentrum samme dag. Som tidligere år vil vi utnytte tida sammen ved å arbeide med aktuelle temaer lørdag ettermiddag etter årsmøtet og søndag formiddag. Detaljer om dette og sosiale programmet blir bekjentgjort senere.

Medlemmer som ikke sitter i styret eller rådet, og som ønsker å delta på årsmøtet, er hjertelig velkomne. Da neste medlemsblad kommer ut først i mars, ber vi om at dere tar kontakt med redaksjonen eller styreleder på nyåret for å få tilsendt endelig program.

Neste manusfrist: 20. mars 2008